

SEVDA AĞAYEVA
ADPU
seva.ava.17@mail.ru

AZƏRBAYCAN DİLİNİN SEMASİOLOGİYASINDA SİNONİMLƏRİN YERİ

Açar sözlər: semasiologiya, sinonim, semantika, çoxmənalı, omonim, antonim, fonetik, söz, assosiativlik, leksik-semantik variant, funksiya, dilçilik, sözün mənası, kök, eyniköklü sözlər, kəmiyyət

Key word: semasiology, synonym, semantics, polysemantic, homonym, antonym, phonetic, word, associativity, lexical-semantical variant, function, linguistics, the meaning of the word, word, root, words of the same root, quantity

Ключевые слова: семасиология, синоним, многозначность, омоним, антоним, фонетический, слово, ассоциативность, лексико-семантический вариант, функция, лингвистика, значение слова, корень, однокоренные слова, количество

Dilin semantikasını mənanı öyrənir, bəzən dilçilikdə sözün mənasını öyrənən elm sahəsini məna nəzəriyyəsi və yaxud semasiologiya adlandırırlar (1, 201). Eyni zamanda qeyd etmək lazımdır ki, semasiologiya mənanın öyrənilməsi kimi anlaşılarsa da məna ilə yanaşı məzmun və məğz də semasiologiyanın əsas anlayışlarıdır. Semasiologiyada sözlərin mənalı əsas götürülərək onları sinonim, omonim çoxmənalı və antonim qruplara ayırırlar. Bu söz qrupları sırasında məzmunca bir-birinə yaxın olan lakin müxtəlif fonetik təzahürə malik olan sözlər sinonimlər hesab olunur (2, 27). Burada bir məsələni xüsusilə qeyd etmək lazımdır ki, eyni mənalı sözlərlə sinonimləri bir hesab etmək olmaz. Dublet hesab olunan bu sözlər mətnə görə neytral olur. Dubletlər dili ağırlaşdırır, sinonimlər də isə əksinə, təkrarçılığın, yoruculuğun qarşısı alınır. Sinonimlərin məhz bu xüsusiyyəti imkan verir ki, onlar bədii üslubda istifadə olunaraq məna incəliklərini ifadə etsin.

Sinonimliyi müəyyən edərkən onlar arasında mövcud əlaqəyə assosiativliyə diqqət yetirilməlidir. Ona görə ki, assosiativ əlaqə sinonimliyi təmin edən başlıca amildir. Bu əlaqə əsasında təfəkkürdə əşya və hadisənin yeni cəhətləri, əlamətləri meydana çıxır. Həmin əşya və hadisə digər əşya və ya hadisəyə müəyyən əlamətlərinə görə bənzəyərək ikinci dəfə adlana bilər.

Sinonimik cərgə müəyyənləşdirilərkən onlara həm diaxronik, həm də sinxronik planda yanaşmaq lazımdır. Sinonimlərin özünü daha çox sinxronik

hadisə kimi göstərməsi sözlərin mətndə və ya nitqdə başqa sözlərlə potensial birləşməsindən irəli gəlir. Sinonim sözlərin izahında və müəyyənləşdirilməsində onlara məxsus bir sıra xüsusiyyətləri nəzərə almaq lazım gəlir: 1) mənə yaxınlığı və ya mənə ümumiliyi; 2) cərgə ümumiliyi; 3) qarşılıqlı əvəzetmə; 4) müxtəlif quruluşluluq; 5) eyni nitq hissəsinə aidlik; 6) eyni funksiyalılıq; 7) sözün çoxmənalılığı. (2.54, 55)

Mənə ümumiliyi və ya mənə yaxınlığı dedikdə sinonimləri xarakterizə edən amillərdən biri kimi ümumiləşdiricilik əsas mənə hesab olunur. Mənə ümumiliyi adı altında sinonimlərin bir məfhum ifadə etmələri nəzərdə tutulur. Mənə yaxın, formaca müxtəlif sözlər bir məfhumu bildirmələrinə görə birləşir. Sinonimlərdə ümumi olan əşya deyil, məfhumdur. Məsələn, yersiz-yurdsuz-məskənsiz sözləri bir ümumi mənə-məfhum ifadə etdikləri üçün sinonim münasibətdədir. Bunlar bir-birindən işlənmə yerinə və üslubi xüsusiyyətlərinə görə fərqlənir.

Sinonimlərdə mənə yaxınlığı bir məfhumla bağlıdır. Burada sinonim sözlərin bütün mənalari deyil, onların leksik-semantik variantlarının eyniliyi nəzərə alınır. Məsələn, var-dövlət-sərvət, riches-wealth. Bu sinonim cərgədə olan sözlərin hər birinin ancaqbir-birinə uyğun gələn leksik-semantik variantları ifadə olunur. Həmin sözlərin eyni leksik-semantik variantlarını nəzərə almadan onlarda mənə yaxınlığın dərəcəsini müəyyən etmək əsassız olardı.

Sinonim cərgə dedikdə isə sinonim münasibətdə olan söz qrupları başa düşülür. Sinonim qruplar müxtəlif quruluşu sözləri leksik-semantik variantlarına görə birləşdirir. Onun üzvləri mənə ümumiliyinə əsasən daxili mənə qrupu yaradaraq bir-biri ilə əlaqədar olur, başqa sözlərə münasibəti bildirir, birləşir. Məsələn, yaş-nəm-sulu-höyüş sözləri bir sinonim cərgədə birləşərək bir məfhumu müxtəlif fonetik tərkiblərlə ifadə edir. Bu sözlər bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədə olub cərgədə müəyyən yer tutur. Yaş-nəm-sulu-höyüş sinonim sözlərin ifadə etdiyi mənada ümumiləşdirici bir məfhum var. Bu, cərgə üzvləri üçün eyni olan “su” məfhumudur. Onlar suyun müxtəlif kəmiyyətini bildirir.

Sinonim cərgə sözlərin sinonimliyini müəyyən edən əsas amil kimi özünü göstərir. Cərgəni əmələ gətirən sözlər gerçəkliyin bir əşya və hadisəsinin müxtəlif cəhətlərini müxtəlif baxımdan işıqlandıraraq bir ümumi mənaya əsasən birləşir. Sinonim cərgənin yaranma prosesi tarixidir. Ona dilin ümumi sistemində dəyişməz mikrosistem, təcrid olunmuş və ancaq öz xüsusi qanunları ilə yaşayan söz qrupu kimi yanaşmaq olmaz. Sinonim cərgə dilin qanunauyğun inkişafı ilə əlaqədar olaraq dəyişir, inkişaf edir, dağılır, köhnəlir, yenisi əmələ gəlir.

Sinonim cərgənin üzvləri, əsasən, gerçəkliyin bir əşya və ya hadisəsinin müxtəlif şəkildə adlandırma, onun müxtəlif cəhətlərini ifadə edən, mənə

bir-birinə yaxın, müxtəlif köklü, eyni formalı sözlər olur. Lakin bəzən müxtəlif qrammatik formalı eyniköklü və mənalarına görə bir-birinə sinonim olmayan sözlər də sinonim cərgənin düzəlməsində iştirak edir.

Mənalarına görə sinonim münasibətdə olmayan sözlərin sinonim cərgənin bir üzvü kimi işlədilməsi üslubla əlaqədardır. “Yazıçı öz fərdi üslubuna əsasən mənaca bir-birindən uzaq sözləri bir ümumi mənada birləşdirir. Bədii əsərlər sistemində bəzən elə geniş və gözlənilməz kontekstlər işlənə bilir ki, mənalarına görə çox uzaq olan sözlər fikri, obrazları, ekspressiv-ironik ifadə etmək üçün bir sinonim cərgədə birləşir”. Məsələn, paltar-libas-çuxa-qəba-kürk-çül; ev-otaq-mənzil-koma-daxma-xanə kimi söz qruplarının ifadə etdikləri əşyalar ümumi funksiyaya əsasən bir-birinə yaxınlaşır, lakin bu cəhət həmin sözləri leksik cəhətdən birləşdirməyə əsas vermir. Çünki həmin sözlər sinonim cərgələr yaratmır. Lakin fərdi üslubda müxtəlif əşyalarla bağlı olan sözləri ümumi funksiyaya görə sinonim cərgələrdə qruplaşdırmaq olar. M.Ə.Sabir öz satiralarında ümumi funksiyaya görə bir-birinə oxşar əşyaların adları olan bu sözləri ümumi paltar və ev anlayışlarını vermək üçün sinonim cərgələrdə qruplaşdırmışdır.

İlk baxışda sinonim cərgələrin üzvlərinin ifadə etdikləri mənalarda bir eynilik hiss olunur. Lakin bu eynilik cərgə üzvlərinin mənaca bir-biri ilə tam eyniliyi deyil, onların bir leksik-semantik variantlarına görə cərgənin bütövlükdə ifadə etdiyi mənanın eyniliyidir. Şübhəsiz, bu da onların bir məfhumla bağlılığı ilə əlaqədardır.

Sinonim cərgənin bütün üzvləri eyni formada olmalıdır. Məsələn, cərgə üzvləri isimlərdən ibarətdirsə, onda onların hamısı ismin eyni halında işlənməlidir, təklil bildirməlidir: aləm-cahan-yer üzü-ərş-dünya; dərman-dəva-ələc; müharibə-dava-vuruş və s.

Bir sinonim cərgədəki sözlər mənə ümumiliyinə, bir məfhum ifadə etməsinə və eyni qrammatik formalı olmasına görə birləşsələr də, bir-birindən bir sıra xüsusiyyətlərinə görə seçilir: 1) mənaca tam eyni olmamalarına; 2) üslubi çalarlarına; 3) müasirliyinə; 4) işlədilmə sahəsinə; 5) başqa sözlərlə birləşməsinə görə və s.

Bu və ya digər sözün sinonim cərgənin üzvü olub-olmaması müqayisə yolu ilə müəyyənləşdirilir. Tutuşdurulan söz əsas sözün mənası ilə bir ümumilik yaradırsa, onu cərgənin üzvü hesab etmək olar. Cərgənin hüdudu praktik üsulla da – qarşılıqlı əvəz etmə ilə də bəlli olur. Əvəz olunmada da ümumi mənə ifadə etmək və bir məfhumla bağlılığı gözlənilməlidir.

Cərgənin hüdudunu mənaca yaxın sözlər arasındakı mənə fərqi görə də müəyyən etmək mümkündür. Mənə yaxınlığı deyərəkən bir qrupa aid sözlərin bir məfhum ifadə etməsi nəzərdə tutulur.

Sinonim cərgənin hüdudunu müəyyənləşdirmək üçün mənə əsası, mənə eyniliyi və mənaca yaxın sözlər arasındakı fərqlərin xarakteri kimi

meyarlar irəli sürülür. Bu meyarların hər üçü mənə ilə bağlıdır. Buna görə də mənə əsası sinonim cərgələrin hüdudunu göstərən əsas meyar hesab olunur. Göstərilən o biri meyarlar isə həmin meyarı dəqiqləşdirən əlavə vasitələrdir.

Sinonim cərgənin müəyyənləşdirilməsində sözün çoxmənalılığı və omonimliyi böyük rol oynayır. Çoxmənalı sözün bütün mənaları təsvir edilib, onun haqqında tam və dəqiq məlumat əldə etdikdən sonra sinonim cərgənin üzvlərini dəqiqləşdirmək, seçmək olar. Sinonim cərgənin bir üzvü və ya hamısı çoxmənalı ola bilər. Bir cərgədə çoxmənalı sözün bir mənası əsas götürülməlidir.

Omonim cərgənin hər bir üzvü başqa sözlərə birləşərək müxtəlif sinonim cərgələr yaradır. Məsələn, alçaq, əski və göy omonim sözlər başqa sözlərlə aşağıdakı sinonim cərgələri əmələ gətirir:

alçaq-qısa-gödək, əski-cındır-göy-göyerti

alçaq-rəzil-əclaf, əski-köhnə, göy-səma və s. Sinonim cərgənin üzvlərini müəyyənləşdirərkən sinonim sözlərin müasir ədəbi dilə münasibətini nəzərə almaq lazımdır. Müasir ədəbi dil sinonim cərgənin komponentlərini seçib birləşdirmək üçün əsas meyardır. Əks təqdirdə, cərgə köhnəlmiş, arxaik və məhəlli sözlərlə yüklənir, ifadə olunan mənə çətin anlaşılır. Lakin bu, köhnəlmiş və məhəlli sözlərin sinonim cərgə üzvləri olmasını tamamilə inkar etmir. Köhnəlmiş və məhəlli sözlər cərgənin ümumi işlək sözünün üslubi variantı kimi cərgəyə daxil olur. Onlar müasir ədəbi dildə ayrıca müstəqil cərgə kimi yox, sinonim cərgənin bir üzvü kimi işlədilər bilər.

Sinonim cərgənin üzvlərini müəyyən edərkən həm onların bir-biri ilə sinonimlik əlaqəsinə, həm də başqa sözlərlə birləşməsinə fikir verilməlidir. Cərgənin quruluşu leksik və qrammatik cəhətdən fərqli olur. Cərgələr arasında iki cür əlaqə mövcuddur: daxili və xarici. Daxili əlaqə bir cərgə üzvləri, xarici əlaqə isə cərgələr arasında olur. Bu əlaqələr vasitəsilə cərgə üzvləri və cərgələr arasındakı münasibət aydınlaşdırılır.

Mənaca bir-biri ilə əlaqədar olan jurnal – məcmuə, dilçilik-linqvistika və s. kimi müxtəlif sinonim şəkilçisi bisavad – savadsız, nainsaf – insafsız kimi sözləri sinonim cərgə adlandırmaq olmaz.

Sinonim cərgə ayrıca götürülmüş bir söz əsasında qurulmaz. Cərgə üçün ən azı iki söz lazımdır.

Sinonim cərgələr tərkibcə müxtəlif olur: iki üzvlü sinonim cərgələr: acı – zəhər, dad-tam, kifir – çirkin, kəkil – saç və s.

Üç üzvlü sinonim cərgələr: arxa – dal – geri, nazlı – qəmzəli – işvəli, gözəl-göyçək – yaraşlıq və s.

Dörd üzvlü sinonim cərgələr: gic-dəli-axmaq-ağılsız, yaş-nəm-sulu-höyüş, xəstə-naxoş-azarlı-kefsiz və s.

Çox üzvlü sinonim cərgələr: igid – qoçaq-cəsür-qəhrəman-qorxmaz-şücaətli.

Sinonim cərgə üzvlərinin işlənməsinə görə də fərqlənir. Bu cəhətdən:

1. Bütün üzvləri ədəbi dildən olanlar: yeni-təzə, var-dövlət-əmlak, bərk-möhkəm, qəm-kədər və s.

2. Biri ədəbi və ya ikisi ədəbi dildən, digəri dialektdən olanlar: kiçik-balaca-dıqqılı, ana-məmə və s.

3. Biri müasir ədəbi dildən, digəri arxaik olanlar: böyük-ulu, aşıq-ozan və s.

Sinonim sözlərdə əvəzlənmədə danışan hər bir şəxs öz nitqində təkrardan qaçmaq, incə mənə çalarlığını ifadə etmək, üslubi rəngarənglik yaratmaq məqsədi ilə mənaca eyni və yaxın sözlərdən istifadə edir, onları bir-birinin əvəzi kimi işlədir. Mətnə, situasiyada və nitqdə müəyyən məqsədlə əlaqələr sözlərin qarşılıqlı əvəzlənməsinin ancaq sinonimlərlə bağlamaq olmaz. Çünki bir tematik qrupa aid olub bir-biri ilə növ, cins münasibətində olan məfhumların adları olan eyni mənəli sözlər (dubletlər) də bir-birini əvəz edə bilər. Eyni mənəli sözlərdə qarşılıqlı əvəz etmə ancaq təkrardan qaçmaq xatirinə edilir. Burada tam əvəzlənmə olur. Mənaca bir-birinə yaxın sözlərdə isə təkrardan qaçmaqdan başqa, mənə çalarlığı yaratmaq üçün belə bir əməliyyat aparılır. Buna görə də “qarşılıqlı əvəz etmə” məfhumunu tam və natamam mənələrdə işlətmək olar. Tam qarşılıqlı əvəz etməyə dubletləri, natamamlara isə sinonimləri aid etmək olar.

“Qarşılıqlı əvəz etmə” amili sözlərin sinonimliyi müəyyənləşdirməyə kömək edir. Bu meyara sinonimiyada həlledici əsas yox, köməkçi, sinonimlərin müəyyənləşdirilməsinə xidmət edən vasitələrdən biri kimi baxılır. Sinonim əvəzlənmələrdə onların mənə yaxınlığı, konstruksiyaları, eyni sahədə işlənmə imkanı və leksik birləşmə xarakterləri əsas götürülür.

Qarşılıqlı əvəz etmə, bir tərəfdən, sinonim münasibətdə olan sözlərin mənaca əvəz olunması, digər tərəfdən, mətnə leksik birləşmə xarakterinə görə eyni və ya uyğunlaşan sinonim sözlərin birinin digərinin əvəzində işlədilmə imkanındır.

Müxtəlif quruluşluluq dilçilik ədəbiyyatında sinonimlərin əsasən müxtəlif quruluşlu sözlər kimi izah olunması ilə bağlıdır. Son vaxtlarda rus dilçiliyində olduğu kimi, Azərbaycan dilçiliyində də eyniköklü, mənaca yaxın və ya eyni olan sözlər sinonim kimi verilir.

Demək olar ki, Azərbaycan dilində eyniköklü sözlər sinonim olmur. Doğrudan da (-lan) –laş şəkilçiləri vasitəsilə eyniköklü sözlər alınır. Lakin həmin sözlər öz eyniliyini saxlayır. Üslubi fərqlər əmələ gəlir. Üslubi fərqlər əmələ gəlir. Üslubi fərq isə onların sinonimliyi sübut etmir. Üslubi fərq onları müxtəlif sözlər kimi fərqləndirsə idi, onda bir sözün bütün variantları müxtəlif sözlərə çevrilərdi. Bu sözlər müvəqqəti, xronoloji və ya diaxronik

variant kimi səslənir. Sözü variantı isə onun zahiri növ dəyişməsidir. Söz fonetik, ya qrammatik cəhətdən dəyişsə də, mənası dəyişmir. Yeni söz öz morfoloji quruluşuna görə həmin sözdən fərqlənir. Mənaca fərq olmur. Eyniköklü sözlər mənaca bir-birinə yaxın ola bilər. Lakin mənaların da, işlənmələrin də, sintaktik funksiyaların da fərqli cəhətlər vardır. Evlənmə-evlənməklik, kirə-kirayə sözləri də sinonim deyildir. Çünki bu sözlərin hər biri konkret bir əşya ilə bağlıdır, müxtəlif birləşmələr yarada bilər. Semantik cəhətdən fərqlənmir. Yalnız funksiyalarına görə fərqlənir.

Sinonimlərə xas olan xüsusiyyətlərdən biri də sinonim cərgələrin üzvlərinin eyni bir nitq hissəsinə aid olmasıdır. Məsələn, çiyin-çiyinə-yanaşı, tutmaq-yapışmaq, tərəvəz-göyərtili-göy və s. Bu cərgələrin üzvləri eyni nitq hissəsinə aid olub, eyni qrammatik mənalara malikdir. Eyni kökdən müxtəlif şəkilçilərlə düzəlmiş sözləri (donluq-donmuş, sınıq-sınmış, dalaşqan-dalaşan, sıxıcı-sıxan) sinonim kimi vermək olmaz. Əvvəla, bu cərgələrin üzvləri eyni nitq hissəsinə aid deyildir. Donuq, sınıq, dalaşqan, sıxıcı düzəltmə sifət, donmuş, sınmış, dalaşan, sıxan sözləri isə feli sifətdir, həm də onlar eyni funksiyalı deyildir. Qrammatik mənaları müxtəlifdir.

Sinonimlərdə eyni funksiyalıq nominativ funksiya ümumiliyi ilə əlaqədardır. Sinonim cərgənin üzvləri eyni nominativ funksiya daşmalıdır. Əgər sinonim cərgənin əsas üzvü əşyanın əlamətini bildirib, təyin vəzifəsində çıxış edərsə, o biri üzvləri də həmin mənada işlənməlidir. Məsələn, nazlı-işvəli (qız), hər ikisi əşya ilə bağlıdır, sintaktik vəzifələrinə görə cümlədə təyin ola bilər. Deməli, sinonimlərdə mənə deyil, nominativ funksiya eyni olur. Eyni funksiyalı mənaca yaxın sözlər bir sinonim cərgədə bir şeyi müxtəlif şəkildə ifadə edir.

Sözlərin sinonimliyini aydınlaşdırmaqda sözün çoxmənalılığının böyük əhəmiyyəti vardır. Çoxmənalı sözlər sinonim cərgələrin yaranmasında və müəyyən edilməsində müəyyən rola malikdir. Sözün çoxmənalılığını nəzərə almadan iki sözün sinonimliyini qəbul etmək çətindir, çoxmənalı sözlər bir sinonim cərgədə özünün bütün mənaları ilə deyil, bir leksik semantik variant ilə çıxış edir. Məsələn, çəkmək – dartmaq, almaq – götürmək feillərindən çəkmək və almaq sözləri çoxmənalılığa malikdir, eyni zamanda hər iki söz dartmaq və götürmək sözləri ilə sinonimlik yaradır.

Sinonimlərin tarixi inkişafı da dilçilik baxımından maraqlıdır. “Kitabi-Dədə Qorqud” dastanında sinonimlərə rast gəlmək mümkündür. Bəniz-yüz, bərk-qatı, budaq-dal, datlı-şirin, eyü-yeg, xoş-xub, bayır-dışra, bağır-cığar, aqın-qırgın-qırım, qovğa-savaş-cəng, çəri-qoşun-ləşkər və s. (3, 54) Verilmiş nümunələrdə diqqəti çəkən xüsusiyyətlərdən biri də müasir dövrdə olduğu kimi tarixi mənbələrdə də sinonim cərgəyə daxil olan sözlərin türk mənşəli sözlərlə ərəb fars mənşəli sözlərin sinonimliyidir. Bu haqda Ə.Dəmirçizadə yazır: “Azərbaycan dilinin özünəməxsus bir sıra sözlərlə

həmməna ərəb və fars sözlərinin müvazi surətdə işlənilməsi həmin sözlərin yenidən alınması dövrünü əks etdirir. Buna görə də hətta islamiyyətin əsas məvhumlarını ifadə edən “Allah”, “cəmiyyət” və ya “bəhişt” kimi sözlər anlaşılmaz olduğuna görə “tanrı” “uçmaq” kimi sözlərlə müvazi işlənilmiş və ancaq sonralar belə alınma sözlər qalib gəlmiş, mənimsənilmiş, dilin öz sözləri isə sıradan çıxmış, arxaikləşdir (4, 134).

Yuxarıda qeyd etdiyimiz faktlar Azərbaycan dilində sinonimlərin tarixi inkişaf mənzərəsini aydınlaşdırmaq üçün tutarlı faktlardır.

Ədəbiyyat

1. F.Veysəlli. Dilçiliyin əsasları. I hissə. Bakı, “Mütərcim”, 2013
2. H.Həsənov. Azərbaycan dilinin semasiologiyası. Bakı, ADU, 1978
3. Ə.Tanrıverdi. Azərbaycan dilinin tarixi qrammatikası. Bakı, 2017
4. Ə.Dəmirçizadə. Müasir Azərbaycan ədəbi dilinin tarixi. I hissə. Bakı, 1979
5. M.Zeynalabdingolu. “Kitabi-Dədə Qorqud”un və orta əsrlər Azərbaycan tərcümə abidələrinin leksik xüsusiyyətlərindəki oxşarlıqlar haqqında “Kitabi Dədə-Qorqud-1300”. Bakı, 1999
6. A.Qurbanov. Ümumi dilçilik. I cild. Bakı, 2004
7. E.Əzirov. Azərbaycan dilinin tarixi dialektologiyası. Bakı, 1999
8. Ə.Rəcəbov. Sosilinqvistika. Bakı, 2004

Sevda Aghayeva Aydın ghizi

The Position of Synonyms in the Semasiology of the Azerbaijan language

Summary

The article “The Position of Synonyms in the Semasiology of the Azerbaijan Language” is dedicated to the urgent problem. It is known that semantics of a language studies a meaning. Sometimes a sphere of the science which investigates meanings of a word is called the meaning theory or a semasiology. It must be noted that although semasiology deals with the study of a meaning, the contents and essence are the main notions of semasiology, too. The word meaning is the main sphere of semasiology and is divided into synonyms, homonyms, polysemantic words and antonyms. From this point of view, the author’s research in the sphere of semasiological problems and synonyms is interesting.

The peculiarities of occurrence, development ways and lexicosemantic meanings of synonyms are clarified in the article. The author has

conducted researches in this sphere, has given various examples of synonyms, especially samples of synonyms which are rarely used in literary language. The range of synonymy, the reasons of belonging of synonyms to the same part of speech, possibilities of creation of stylistic synonyms are analysed in the article.

Севда Агаева Айдын кызы

Место синонимов в семасиологии азербайджанского языка

Резюме

Статья “Место синонимов в семасиологии азербайджанского языка” посвящена актуальной теме. Известно, что семантика языка изучает значение, иногда сферу науки, изучающую значение слова, называют теорией значения или семасиологией. В то же время следует отметить, что, хотя семасиология подразумевает собой изучение значения, содержание и суть тоже являются главными понятиями семасиологии. Значения слова являются основными в семасиологии и делятся на синонимы, омонимы, многозначные слова и антонимы. По этой причине, исследование автора в области семасиологических проблем и синонимов вызывают интерес.

В статье проясняются особенности возникновения, пути развития и лексико-семантические значения синонимов. Автор провёл исследование в этой области, привёл разные примеры синонимов, также примеры синонимов, редко встречающихся в литературном языке. В статье также исследованы ряд синонимичности, причины принадлежности синонимов к одной части речи, возможности образования стилистической синонимичности.

Rəyçi: Gülçöhrə Aliyeva

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent